

ШКОЛСКИ ГЛАСНИК

ЛИСТ ЗА ШКОЛУ И УЧИТЕЉЕ

Бр. 15.

У Новом Саду, 30. септембра 1909.

Год. II.

САДРЖАЈ: Наставна Основа. — Нацрт моралне филозофије. René Worms, превод с франц. Ж. Раковића, учитеља. — Школа и Настава: Закон о народној просвети у Бугарској. — Учитељство: Савез словенског учитељства у Аустрији. — Практичне обраде: Мере за дужину, шупље мере и тегови. Лекција за II. р. — Срески зборови: Збор будимски, новосадски, ет бечејски. — Извештај о трогодишњем раду новосадеког среског учит. збора. — Допис: Из Подунавља. — Белешке.

Наставна Основа.

О избору градива.

Идеал би био, да се постави равнотежа између градива које се сматра подесним за школу са социјалног и индивидуалног васпитања или бар колико је могуће узети те предмете у обзир у којима се стичу оба правца. Пошто друштвена заједница тражи свестрано знање, а за образовање идеалног индивидуалитета истиче многострано интересовање, то важи за избор градива и по количини и каквоћи *попуљност* свију предмета. Овде долази још у обзир закон правилног изједначења, по којем се узима сваки предмет у толикој мери, колико има значаја за васпитну сврху.

У појединостима истичу се два начела при избору градива: једно је узимање у обзир *субјекта*, а друго је узимање у обзир *културног блага друштвене заједнице*. Субјект или дете које се васпитава, у свом стадијуму развоја може примити само један мали део националног умног изображења. С тога се мора напустити претовареност у градиву, а пре свега психолошко сувише рано узимање многог градива. Ако се уз све то узме још и захтев да се градиво за ово или оно време сврши, то је узалудна сва теоретска педагогика, јер ми имамо школу за учење која се руга сваком личном утицају, свакој методи. Приказивање свршеног градива за ово или оно време *ио крај* садашње претоварености, могуће је само ограничењем у раду на спољашњости и на тек приближно учвршћење

неких језичких облика често понављаних. *С тога у наставној основи треба да је означен само онај минимум који се у истини може постићи.*

Обзиром на дете треба да је Наст. Основа различита и по *приликама у којима се живи* а и по *роду мушком и женском*. И за сеоске школе треба да се узме у обзир стваран сеоски живот и оно све што је на домаћем огњишту и у његовој околини.

Давнашњи је захтев да се и за женске пропишу посебне наставне основе, нарочито тамо где су одељени мушки од женских.

Културна заједница води нас у установе као што су *држава* и *црква*. Ако ће ученик једном слободно и самостално да сарађује на остварењу наравних идеја државом и црквом, мора упознати с једне стране сувремено стање националног и религиозног живота у заједници, с друге стране стећи појма о повесничком развоју народа и цркве у свима правцима. Прошлост има у школи само у толико права, у колико је у стању да објасни садашњост (све што је антикварно, старо, туђе, далеко, отпада). Као очигледан објект социјалног и религиозног живота стоји пред индивидуумом његово село. У многим случајевима ограничиће се за школу сарадња на општој просветној сврси само на круг једне општине. Тако излази да индивидуално социјални циљ тражи, да се при избору градива узме као основа начело онога, што је до-

маће. Са домаћег огњишта поћи и од његовог живота, то мора бити правац и при сређивању наставног градива.

Сређивање градива за учење.

Некада су важили као основе познати императиви: „Од ближег даљем!“ „Од простог сложеном!“ „Корачај напред целином!“, које су истакли Дистервег и Харниш. Затим су дуго владали т. зв. *концентрични кругови*. Стој је истакао закон *пропедевтике*, која на основу науке о аперцептивном интересу, има увек свако градиво да обради са пређашњим. За ново и дубље схватање прокрчио је пут *Цилер* сређивањем постепеног поступка у градиву за мишљење, по Хербартовој идеји *културно-историјских степенина*. Разуме се да прва примена идеје у пракси није пошла за руком, као што су и Коменски и Песталоци исто тако са својим теоријама практиковали. Тако је овај строги ред културних степенина у Цилеровом смислу у опште узето напуштен. Али језгро Цилерових идеја остаје вечно од вредности: велике, класичне идеје из просветног рада у народу покушати и на њима показати народну будућност и унапређивати развитак индивидуума. У том смислу је *Рајн* опет прихватио Цилерове идеје у наставном плану за 8 разредну народну школу у Тирингији. Друкцију поделу у томе дају Вогт, Пфајфер и Бригеман.

Индивидуално-социјални васпитни циљ тражи таку срећеност, која ће спремати индивидуално развиће и задаћу за живот у заједници. Овде се узима, нарочито у предшколско доба, градиво које се само од себе лако ниже, али да би јасније било помаже се методском анализом и помоћу аперцепције увек са новим градивом чини једну синтезу. Затим долази апстрактција помоћу асоцијације и за појимање систематска срећеност, и напоследку методички спремно обрађивање од посебног општем и обратно. И овде се може узети начело домаћег у основи за сређивање, као прелаз између појединца у социјалан ред. Настава узима као први низ градива и као целину, породицу и дом, ва ово ниже даљу околину са животом природе и људи, др-

жавни и грађански живот и тако пролазећи једнако кроз домаћи крај опажањем појединих прилика, скупља све то и при сваја као опште истине. Овде се већ истиче то начело домаћег, као средство за *спјање градива што се учи*.

Научна и морална филозофија.

Rene Worms.

Превео с француског Живојин Раковић, учитељ — Торња.

(Наставак.)

ОДЕЉАК XI.

Метод друштвених наука.

Ове науке употребљавају:

1. опсервацију;
2. експериментовање;
3. класификацију са њеним подврстама: дефиницијом и хипотезом.

Као природне тако и ове науке теже да примене индукцију у одређивању узрочних и сукцесивних односа (тако историја тражи узрок најважнијих догађаја) и преко ових партикуларних одношаја универзалан закон, који треба да управља свом људском еволуцијом. Након проналаска тога свеопћег закона моћићемо размишљати да из њега дедукцијом изведемо нове конзеквенце, на пример: посве сигурно да предвидимо наступање оваког или онаког људског друштва. — Ну ово ми тек очекујемо и далеко смо још од тога времена, јер су друштвене науке данас још сведене на просту опсервацију. Оне су, према томе, још мање коракнуле у напред него природне, што је иначе врло појамно, пошто су прве сложеније.

Што се тиче друштвених вештина (на пример прага) оне дедукцијом корачају у напред ослањајући се на своје размишљање о законима, уведеним мање више друштвеним наукама.

Додирјујући испитивање о методу наука закључити можемо да:

Све науке употребљавају исте начине (методе) и у истом реду. Све почињу анализом природе на основу посматрања или испитивања.

Затим теже да вежу скупљене чињенице дефинишући и распоређујући их најпре, те постављају затим законе који њима

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

управљају. Ови распореди и закони беху у почетку просте хипотезе на темељу аналогичности, које међу собом престављају. Много доцније су тек оне научно сређене. По том непосредно је тежио дух људски, да успостави примене извађајући секундарне законе. — То је био заједнички ток развоја свију наука. Али су простије много брже напредовале него друге. Док су математске, макар после дужег времена, стигле до дедуктивног стадијума, дотле физичне још индукцијом оперишу, а природне не иду често даље од класификације, у друштвеним наукама опет тако рећи још проста опсервација влада. — С тога разлога, због различности стадијума, до којих данас стигле су разне науке, не треба да заборавимо, да су оне следовале заједничком току и да је њихов метод у битности исти

ТРЕЋИ ОДСЕК.

Научни закључци.

Свака наука, пошто је испитала свој предмет заједно са својим посебним методом, дошла је до извесних закључака. Укупност закључака разноврсних наука образује опћу идеју, коју нам наука пружа о васељени. И као што свака наука тежи да формулише законе, тако се и из укупности наука издваја један врховни закон, који управља са свима појавама нама познатим. Да би се упознали са овим врховним законом као и опћим закључком наука потребно нам је да испитамо посебне закључке партикуларних наука, јер су ови основи опћег закључка.

ОДЕЉАК XII.

Закључци партикуларних наука.

Испитујмо прво какву нам преставу о васељени дају математ. науке. Ништа не можемо извојити из алгебре и аритметике, посве апстрактних наука, што би нас обавестило о природи конкретних бића. Геометрија сама, ма да је мање апстрактна, није нам у много већој служби: јер нам она преставља свет непроменљив, са којим је везан сав живот, све кретање и добро знамо да је тај реални свет пун кретања и живота. Упутимо се дакле наукама, које пр-

ма трају кретање механици и астрономији. Шта ћемо наћи у њима? Две генералне идеје само, две идеје врло просте, али особите важности; идеју: Свако дејство се произвађа узроком чија појава нужно повлачи за собом појаву дејства; и идеју: Узрок свагда претходи дејству, кога извађа. Неопходна веза узрока и последице зове се „детерминизам“; претходност узрока у односу према последици зове се „механизам“. Низ кретања која претходе другима и њих изазивају, што то је преставу коју нам механика и астрономија дају о свемиру.

Такву нам преставу пружају и физичне науке. За њих су, управо, све физичко-кемиске појаве разноврсна комбинована кретања, чврсто везана једно за друго, која се преобразују једно у друго али тако, да читава целина кретања, што се у природи агитује, остаје константна. Детерминизам и механизам су дакле резим физичних наука.

Загледамо ли у конкретне науке, у природне, изгледаће нам као да исти механички детерминизам управља безживотним бићима, која се очитују као математске и физичко-кемиске особине. Уздигнемо ли се до живих бића, запазићемо очиту разлику. Живо биће већ није ограничено једино утецајем сила, које са спољашњег света делују на њега: оно поседује у самом себи један принцип акције који обухвата спонтане детерминације. Ова је својевољност особина сваког живог бића, само се управљају према средини коју она у својим егзистенцијама за повољну вађу. Ако се пак од простих живих бића приближимо мисаонима, запазићемо да се тај спонтанитет све диже: све што је физијолошко код биљака, та својевољност постаје свесна код животиња, разумна и вољна код човека. Човек има слободу, аутономну врсту својих детерминација и акција. Узроци, без сумње, не престају у њему изазивати њима одговарајуће последице; утецаји спољашњег света свакако, дакле, доприносе извађању акција; али они не одлучују, јер биће то мисли и осећа. Слобода је дакле над детерминизмом без уништења овога. — Шта више, код човека је она и над физичким механизмом без уништења, то

је оно што смо назвали „целиходност“. Код механизма претходи узрок последици. Док код човека последица претходи у извесној мери узроку. Јер човек пре извршења предвиђа последице а предвидети извршење тих последица исто је као и извршити своје акције. Предвиђена последица јесте, дакле, овде више или мање узрок акта, кога ће она остварити: она је дакле у извесној мери претходила свом узроку. Циљ коме човек следи, сврха коју жели да постигне, јесте битан елемент његове активности: и та људска целиходност стоји у противности са бесвесним механизмом који влада у природи.

Школа и настава.

Закон о народној просвети у Бугарској потврђен је указом од 16. фебруара о. г. Овај закон донео је одредбе о школама свију категорија од забавишта и основне школе до универзитета, затим о културним и филантропским институтима (Народни музеј, народна библиотека у Софији, Пловдиву и општинске народне библиотеке; народно позориште; институти за слепо и глувонеми)

Закон овај даје општи утисак, да је израђен на модерној основи са употребом свих добрих, практичних страна сувременог напредног школства.

Изнећемо неколико података који ће интересовати и наше читаоце. О издавању школских уџбеника чл. 8. наређује: „Да се у осн. школи употребљују они уџбеници које одобри министарство просвете. Сваки издавач који подноси уџбеник на одобрење плаћа таксу од 40—250 лева. Ова такса даје се за прегледање уџбеника. Посебним правилником означаће се услови за одобрење уџбеника. Министарство награђује уџбенике и учила за које се не може наћи приватан издавач. Као што се види бугарско министарство просвете није увело монопол као наш Школски Савет.

У забавиште се примају деца од 4—7 године. У основну школу од 7—14. За ненормалну и слабоумну децу министарство отвара посебне заводе. Подробан наставни план израђује министарство просвете (Како то, кад тога нема нигде у свету. Ур. „Шк. Гл.“) У прва два основна разреда, настава не треба да је

дужа од 4 часа дневно, у осталим разредима 5 ч. дневно. Један учитељ не може обучавати више од 50 деце, само у изванредним случајевима може се тај број прећи. Свако село које има преко 40 кућа треба да има школу. У редовним приликама дете не сме у току године бити отсутно од школе више од 10 дана. Дете које приватно учи и на испиту не покаже довољан успех, уписује се у редовну школу и не може приватно учати. Родитељи или старатељи који не испуњавају наредбе, казне се од 50—500 лева. Вароши у којима има више од 1.000 ученика имају сталне школске лекаре, иначе воде надзор варошки или по селима средске и окружне санитарне власти. Близу школске зграде на 50 метара у правој линији, не сме бити крчма ни слична радња која смета хигијенски или морално. Место за школу бира школско старатељство с окр. шк. инспектором, главним учитељем, лекаром и инжењером и тај избор зависи од потврде шк. власти; ако нека општина неће да зида нову школу саградиће јој школ. власт, разуме се на општински трошак; сиромашним општинама помоћи ће држава. Свака општина дужна је у току идућих 10 година да подигне школу, иначе јој школ. власт подиже о општ. трошку.

Учитељ ступа у службу са навршеном 20. годином живота. Пре ступања у службу, дужан је бити најмање једну годину у пракси као кандидат у некој основној школи и мора положити државни практични испит. Учитељу је основна плата 1.440 л. затим добија четири петогодишња доплата по 240 л. Општине са више учитељских места не могу имати више учитељица него учитеља. Учитељима који су били у некој другој просветној служби, рачуна се то време као да су провели у учитељској служби.

Школом управљају учитељи с једним главним учитељем. Где је 4 учитеља један је од њих главни, а именује га окружни шк. надзорник, а где је више учитеља бирају учитељи између себе једног за главног учитеља, а потврђује га шк. надзорник.

За школу се стара школско старатељство, оно и учитеља поставља, делокруг му је спољашња страна школ. уређења. У старатељству може бити највише 7 редовних чланова (то су већ места преко 25.000 душа) иначе има 3—5 чланова. У старатељство могу бити бирани и грађани 25 год. стари, ако имају бар средње

УН
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

образовање, па и жене не млађе од 25 година, ако имају средње образовање могу бити бирани у старатељство. Чланови који не врше дужност могу бити кажњени са 50 лева глобе.

Сваки округ има свој школски савет. У савету су чланови окружни управитељ, школ. надзорник, по један управитељ средњег завода, прогимназије и главни учитељ осн. школе из околне вароши. Уз то три учитеља: један са средњег завода, један с прогимназије и један са основне школе. Ове учитеље бирају дотичне колегије. Још су чланови савета: председник сталне комисије, председник окружног суда, окружни лекар и архитекта и председник школског старатељства у окр. вароши. Савет се стара и о спољашњем и унутрашњем уређењу школе. Сва решења Шк С. подноси инспектор министарству на потврду и тек тада су правоћна.

Овде смо изнели главније одредбе по којима се види, да су школски кругови у Бугарској створили закон у духу напредних захтева и унели у тај закон многу добру новост која ће њиховој просвети донети стварне користи.

Учитељство.

Савез словенског учитељства у Аустрији послао нам је овај извештај о својој првој седници 14. и 15. августа о. г. у Марибору, где је у исто време имао своју скупштину (15 и 16. авг.) Савез аустријских јужнословенских учитељских друштава.

„Савез слов. учитељства узео је на знање саопштење председника Чернија да због слабог здравља мора на неко време предати вођење послова заменику председнику Новваку. Затим је тајник Матија Хајни поднео извештај о досадашњем раду Савеза: одржавале се дописне и књижевне везе међу словенским учитељством и стваране нове; Савез је био заступљен у Кромерижу при манифестацији, а тако и при учитељској манифестацији у Љубљани; државном савету поднета је молба о увођењу потпуне аутономије свију школских категорија, у тој ствари поднета је споменица и министарству просвете и министру председнику; државном сабору поднета је молба о стилизацији § 55. шк. зак. да се изрекне, да учитељству припада дотација као и државним чиновницима XI.—VIII. разреда. О односима пољско чешким информисао се тајник на самом месту, да би могао дознати је

ли потребно да се у томе ангажују земаљске организације, као што је то учинило пољско Педагошко Удружење.

Расправа о статуту (реф. Шустер). После исцрпне расправе у којој су узели удела сви присутни, учињене су измене: § 1. d.) чувати и снажити интересе словенског учитељства; § 2. b.) Свима законом дозвољеним средствима унапређивати положај учитеља и школе. § 8. c.) бирају се шест чланова у одбор и шест заменика, тако да свака народност буде заступљена. § 10. Одбор се састоји из председника, и његова заменика, тајника, благајника и 6 чланова са 6 заменика.

Статут ће се штампати у органима земаљских средишњих удружења, посебни отисци раздаће се делегатима, тако ће се уштедити на штампани, јер би се иначе морао статут штампати у шест језика. Тако сређеа статут поднеће се скупштини у Кракову. О пословнику (реф. Шустер) после дуже расправе решено, да га према примедбама резерент измене и да у штампачу као и статут.

У погледу материјалних средстава, нарочито путна трошка за делегате на скупштину, примењен је предлог Чернијев да се састави шири одбор у који би свака земаљска организација послала по једног члана, тај би добио средства из благајнице Савезове, а остали делегати добили би путни трошак из благајнице своје организације. Чланови ширег одбора била би свеза међу савезом и дотичном организацијом. Згодније би било од овога да се све организације у појединој покрајини организују као савез и као такав да изашлију свог делегата. Затим је решено предложити општој скупштини да се сваки члан појединих организација опорезује са 10 потура у ту сврху.

После тога се расправљало о тражбини учитељској у погледу изједначења плате са државним чиновницима XI.—VIII. разреда; између осталих тражбина истакнуто је и увођење 35 годишње службе; и ако је влада противна томе учитељство се не може на то њено становиште обзирати, јер у томе име прецеденса пошто је у Истрији заведена 35-годишња служба. Позваће се и Немачко Аустријски учитељски савез, да поведе у томе паралелну акцију.

У питању правне сигурности учитеље ве предлагао је један члан, да се изради службена прагматика. Решено по предлогу Новака, да се то питање повери најближој скуп-

штини Савеза. За поједине одсеке одређују се референти и додељује им се рад.

Затим се говорило о појединим прогонима учитеља и решено је да се такви случајеви скупе и на основу тога изради меморандум и разашље покрајинским школским Саветима и министарству.

Идућа главна скупштина у Кракову одређује се између 11—15. августа. Прва два дана радиће одбори, један дан скупштина а други дан збор делегата, трећег дана биће свечана скупштина, а за њу се одређује тема: Слика садашње и будуће школе у Аустрији.

Уређење словенске учитељске инертне канцеларије напуштено је. У погледу учитељских домова и санаторија решено је да се у учитељском дому Чеха и Мораваца на острву Рабу примају и учитељи других народности, у колико буде места. Изречена је жеља да се дође до узајамности са српским учитељским домом у Вршцима. (На жалост ова ствар се споро креће с тога би требало да браћа учитељи у Србији мало живље пораде на томе. Ур. „Шк. Гл.“) Савез ће поднети молбу босанској влади о добробитима у купци на Илици и за бесплатан стан у тамошњој школи.

Чл. Шустер помиње да би се настава у повесници удесила тако, да словенска деца уче словенску повесницу. Председник Черни није за то да то одређују власти; настава у повесници је — вели — у нашој аутономији, развијмо у часописима дискусију о томе што се има учити из словенске повеснице. У погледу односа Савезовог према савезу немачко-аустријских учитеља и интернационалном бироу, означаће се да је Савез једини представник свих словенских учит. организација у Аустрији. У том смислу позваће се и поједине словенске покрајинске организације у Аустрији, које су заступљене у међународној федерацији да означе савезу своје делегате, те би тако ти делегати могли заступати цео савез, а не само поједине организације.

Тражиће се у замену сви листови, да би се добиле информације шта се ради по појединим организацијама. Свима листовима послаће се извештај тајников да га објаве (Ми га овим објављујемо. Ур. Шк. Гл.)

Споразумно с немачким савезом тражиће се попут на путовању железницом, као што то имају државни чиновници.

Тајник предлаже да Савез узме у своје ру-

ке приређивање учитељских зборова у словенским крајевима, да би се тако радило на буђењу словенске узајамности.

Председник предлаже, да се приреде универзитетски течајеви заједнички у два, три и четири језика. Такав би течај могао бити у Љубљани 1911. г а позвали би се на њега неки професори словеначки, затим са загребачког краковског, и прашког универзитета. Замољен Словенац Гангл да јужно словенски савез узме ту ствар на себе.

Тајник тражи, да му се пошаљу културни програми друштвених организација, да се изради друштвени културни програм словенског учитељства. Решено је, да треба сабрати статистику школских прилика по свем Словенству где су те школе у мањини. Аустријском сабору послаће савез молбу, да словенске школе које су у мањини буду основане и издржаване од владе, у Бечу и Трсту као што издржава влада и немачке школе у Идрији, Задру, Пули, Трсту, где се немачке школе издржавају само због неколико чиновника.

Још је расправљано о акцији бечког комитета за реформу народне школе. Савез препоручује учитељству проучавање словенских језика и указује на добре практичне уџбенике. Шустер реферирше о свом пројекту за часопис међусловенски. Намера му је била да са Трстезаком и Прибилом покрене часопис за учитеље и ђаство на три језика: Чешко-словенско-хрватски. Председник држи, да би се то тешко извело али би се могли у часописима што постоје доносити оригинални чланци о приликама школским у појединим словенским крајевима. Председник Черни предлаже да се за главну скупштину савеза истакне тема о програму савеза. Усвојено.

Затим председник захваљује присутнима и затвара седницу.

*

Одбор овог Савеза намерно је сазвао своју седницу у исто доба са главном скупштином Савеза јужно-словенских учитеља. Клерикали у Крањској чине све могуће да би учитеље придобили за себе, у томе послу служе се недостојним средствима: прогањају слободоумне учитеље на нечувен начин, с друге стране клеветају га пред народом, они који су слаби те се уздају у прљаву протекцију, дали се д вући у талбор реакције и добијају боља места. У том теш-

ком положају крањском учитељству треба моралне сваге, а то му даје Савез, он ће му створити уверење, да у борби није усамљен, да је у једном колу с њим 25.000 слободних просветних пијонира. Против политичког прогањања за даћа је земаљским организацијама да штите учитељство, али и Савез о свему томе води рачуна. Ако се на све ћути, трпи ли се све, тим више расту крила непријатељу, с тога пођимо са сваком неправдом на јавност пред форум целог Словенства!“

Практичне обраде.

Мере за дужину, шупље мере и тегови.

Лекције за II. разред.

(Наставак.)

В. Тегови. а.) Понављање о kg , $\frac{1}{4} kg$, $\frac{1}{2} kg$.

б.) О dkg . и одношају између kg и dkg . Која је ово мера? (1 l) Колико воде садржи дакле овај суд? (1 l воде) Сад ћу да измерим, колико је тежак 1 l воде. Учитељ стави на један тањир од теразија суд са водом, на други тањир од теразија стави тег од 1 kg и додаје песка све дотле, док се кантар не изједначи. Видите, да 1 литар воде заједно са судом важи 1 kg и на то још толико песка. Сад ћу одузети воду и измерити сам суд. Учитељ сад увери ученике, пошто одстрани воду и kg , да је суд толико тежак, колико и песак, а вода да важи 1 kg. И ученици дођу до овог закључка: „важина 1 l воде јесте 1 kg.“ Учитељ одузме сад од dm^3 покретни квадратни стубић, који као основица има један cm , а као висина 1 dm. Кад бих имао један суд, у којем би било места само за толико воде, за колико је овај стубић велики и кад бих ја воду опет измерио, то би вода имала ову важину — и на то покаже dkg . Ова се мера зове 1 dkg . (Понављање.) Сад ћемо видети, колико dkg има 1 kg . Колико оваких стубића могу начинити од 1? Колико стубића даје једна овака плоча? (Иста се одкине од коцке; ученици броје и налазе, да плоча има десет стубића. Колико плоча има коцка? (1, 2, 3... 10 плоча) Колико пута 10 стубића има дакле 1? (10×10 стубића) Колико је ово стубића? (100) Како се зове мера таког једног стубића за воду? (dkg) Колико dkg важи дакле 1 l воде? Рапије смо рекли: 1 l воде важи 1 kg . Колико dkg има дакле 1 kg ? Реците сви то! Тако се исто покаже грам као важина једног cm^3 воде. Одношај између dkg

и g је лако расветлити, пошто ученици могу са свим добро видети, да dkg одговарајући стубић садржи 10 коцака, од којих свака одговара 1 g .

А сад још да научите један велики тег. Тај се тег зове *цента*. Њоме се мере само тешке и велике ствари. Кад измерим 1 hl воде, то ћете видети, да износи управо толико, колико једна цента. Колико је тежак 1 hl воде? Колико l има hl ? Који тег има 1 l воде? (1 kg) Колико kg важе дакле 100 l воде? Колико kg има дакле 1 q (Понављање.)

Прикупљање добивеног градива бива на исти начин, као и код мера за дужину.

Г. Вежбање са укупним градивом о мерама за дужину и теговима.

Кажите меру за дужину! Шта се мери са мером за дужину? Реци шупље мере! Шта се може мерити са шупљим мерама? Кажите тегове! Колика је 1 l? (Једна коцка са странама од 1 dm) Колико важи 1 l воде? Колико cm има 1 dm (1 m)? Колико dl има 1 l? Колико l има 1 hl ? Колико g има 1 dkg ? Колико dkg има 1 kg ? Колико kg има 1 q ? Колико је cm 2, 3... 10 dm? Колико је g 3, 4, 7... 9 dkg ? Колико је cm $\frac{1}{2}$ од 1 dm? (1 m) Колико је cm $\frac{1}{4}$ од 1 m? ($\frac{1}{2}$ од 1 m) Колико је l $\frac{1}{2}$ од 1 hl ($\frac{1}{4}$ од 1 hl) Колико је dkg $\frac{1}{2}$ ($\frac{1}{4}$) од 1 kg ? Колико је kg $\frac{1}{2}$ ($\frac{1}{4}$) од 1 q ? Колико је cm 3 dm и 8 cm ? Колико је l $\frac{1}{2}$ hl и 12 l? Колико је dkg $\frac{1}{2}$ kg и 15 dkg ? Колико је kg $\frac{1}{2}$ q и 23 kg ? Колико cm фали од 87 cm до 1 m? Колико dkg фали од 64 dkg до 1 kg ? Колико l фали од 72 l до 1 hl ? Од 1 m материје одсече се 72 cm ; колико остане? Од 1 hl вина прода се 28 l; колики је остатак? Мати куни за 24 dkg мање меса од 1 kg ; колико је меса купила? Од 1 q угља изгори 42 kg ; колико kg угља још остаје? Колико dkg дају 40, 20... 80 g ? Колико је dm 40, 90, 30 cm ? Колико је l 40, 50, 30 dl? Колико је dkg 48, 52, 69 g ? Колико је dm 58, 69... cm ? Колико је l 42, 48, 67... dl? Колико је cm 2 dm 4 cm и 6 dm 5 cm ? Колико је g 4 dkg 2 g и 3 dkg 6 g ? (Исто тако са dl и l) Колико је cm 1 m мање 3 dm и 4 cm ?... Осим ових задатака треба наставник да спреми још и других, како би се ученици уживели у распознавању свега доведе наученог.

Т. Костић.

(Наставиће се.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Срески зборови.

Будимски срески учитељски збор. Последњи учит. збор будимског среза одржан је 1898. г. у Сент-Андреји. После тога једанаест година није било овде уч. зборова. Ове године 27. авг. (9. септ.) одржан је учит. збор, и опет, у Сент-Андреји.

Овај збор је најмањи од свих уч. зборова. Нема нас више од 12 учит. снага. На овом збору били су сад ови: Алекса Михаљчић учитељ у Пешти, Светозар Радашин, учитељ у Будиму, Стеван Стојић учитељ из Помаза, Сава Белић учитељ из Казаза, Милан Ристовић, учитељ из Ловре, Лаза Терзин, учитељ у Сент-Андреји, Стеван Иванчевић-Дабичић учитељ у Српском Ковину, Жарко Чичовачки учитељ у Чипу, Вукосава Гајићева, учитељица у Бати, и Софија Стапковић, учитељица у Ловри.

Збору је председавао Благородни Г. Кузман Миловановић, епарх. шк. референт.

Од гостију су били ови: Преч. г. г. протојереј Стеван Чампраг, конз. бележник, јером. Доситеј Поповић, администратор парохије у Ст. Андреји, Теодора Берич, оспособљена забавиља, Видосава Ружић оспособљена учитељица и Ирина Петровићева учитељица у Медини.

Збор је поздравио председник, Кузман Миловановић, од прилике овако: „Школе дају само основ, а ту се не сме застати. Сваки се радник мора даље усавршавати. За то и постоје ови зборови, где се заједнички саветујемо, договарамо, допуњујемо, даље образујемо. Жива реч више учини од мртвог слова, за то су ови састанци врло важни. Уверен је да и учит. тако суде, за то их и поздравља добродошлицом. Као сваки радник, а особито учитељ, ако нема спреме, воље и одушевљења за свој позив, онда нема ни успеха. Где нема правог учитеља, ту не помаже ни најлепша школа. Неговати треба љубав, појачавати вољу, подизати и ширити одушевљење према школи, деци и своме народу. Особито пак баш данас треба све то удвостручити, да у овим тешким временима спромашно и поштено али славно Српство очувамо. Сваки, а особито пак учитељ је дужан старати се за унапређење свог народа. То је најслађе и најлепше за чо-

века, а особито за народног радника, кад види резултате свог поштеног рада. За то треба имати срца. Бадава је сва мудроост без срца. Тек обоје заједно могу учинити нешто. Тешке су прилике, али: у добру је лако добар бити; на муци се познају јунаци. За сав овај напорни рад најлепша је награда то, кад у свом срцу, у души осетимо сласти, да смо учинили своју дужност. А за утеху због својих тешких дана сетимо се оне препеване Змајеве: „Кад терети тешки хоће да те сморе, ти погледај друге, још слабије створе.“

Треба се прилагодити новим приликама, те према њима живети и радити. Уверен је да и учитељи имају добре воље и да ће прихватити се посла с пуно воље. Верује у њихову истрајност у раду, за то ће и он сам данас, у будуће и увек долазити на ове зборове, као на братске договоре, где ћемо се заједнички саветовати. Радоваће се, ако учитељи прихвате овај збор онаком вољом, каквом га је он сазвао.“

За тим се збор конституисао.

На предлог Лазе Терзина, за потпредседника је изабрат: Стеван Михаљчић, за перовођу Стеван Иванчевић-Дабичић, а за одборнике: Светозар Радашин, Стеван Стојић и Вукосава Гајићева.

Светозар Радашин подноси извештај са курса, који је одржан у Сомбору. У главном је казао ово: „Теоријски део курса изведен је врло добро. Предавач је био Паја Терзин, управитељ сомборске учит. школе. Наставну основу је приказао Мита Клицин. Практичан рад, као најглавнији део испао је најслабије. То је било поверено Јовану Искруљеву, учитељу вежбаонице. То је младић пун воље и јаке амбиције, но његова је штета, што тако тешко прима савета. Радашин вели: Паја Терзин, који је изнео теоријски део, требао је радити и практично, тим пре, пошто је био неко време и учитељ. Пошто је у најглавнијим потезима изнео и неке ствари, што их је чуо у Сомбору, закључио је оваким судом: У Сомбору се много теорисало, а практичне вредности од тога слабо. — За тим је Вукосава Гајићева, као други изасланик са сомборског курса, држала предавање: опис рибе, у Ш. р. осн. шк. Предавање је израђено писмено и прочитано је. Светозар Радашин је израдио 3 радње и то: из очигл. наставе у I. р.; обрадио је један предмет за читање у IV. р. и из земљописа у Ш. р.

После саслушања ових изасланика с курса, Лаза Терзин истиче као радосну појаву, да је и наш Шк. С. прихватно мисао о приређивању ових курсева. Тиме је заслужио наше признање, што се постарао, да и српски учитељи добију прилике, да на својим курсевима дођу до поуке и усавршавање у свом послу, које је баш у данашњим претешким данима одвећ потребно. Но, у исто време има и неке примедбе. Наиме: предлаже, да уједно замолимо Шк. С., у будуће ове течајеве да одржи не 5 дана, као сад, већ да су дужи, како би од њих имали што веће користи. Жао му је, што је чуо, да изасланици сами веле, да оно што је најглавније, наиме практично приказивање рада, баш то је испало најслабије. За то предлаже, да се умоли Шк. С. у будуће за тај део, да се позову наши опробани шк. раденици, који су већ познати као искусни практични раденици, па нек они држе практична предавања. Само тако ће се постићи она права сврха, коју треба да имају оваки течајеви.

Кузман Миловановић се радује, што се баш од учитеља нашао један, који признаје Ш. С. тај корисан напредак, поводом приређених течајева. Но што се тиче оног другог дела, да учит. збор пошаље неко своје мишљење, како да се приреде идући течајеви, он је тога мишљења, да за то збор не би имао права, да даје неке савете својој претпостављеној власти.

Лаза Терзин вели: Учитељи могу имати своје мишљење и то, у облику молбе, могу да пошаљу сваком па и Ш. С. До сад је био у 2 маха на таквим течајевима и свугде су баш нарочито искали да сами учитељи изнесу свој суд о том течају. За то и ми можемо то учинити. Уједно се обраћа Радашину, као изасланику збора с питањем: да ли су учитељи на течају сомборском изнели своје мишљење о одржаном збору. — Радашин вели јесу и то баш тако, као што је то и Терзин овде изнео. Уједно су добили обећање, да ће се те њихове жеље саопћити и у седници Ш. С. — После овога Терзин одустаје од другог дела свог предлога пошто је чуо сад од Радашина, да је то већ казано и акцептирано у Сомбору. Но моли, да се у записник уведе предлог онако цео, како га је у први мах изнео.

Усвојен је предлог Лазе Терзина, овако, како га је сад поново поднео.

После овога председник је, поводом саслушаних прим. практичних радња, рекао, од прилике, ово: Директан начин учења језика истиче се као добро. Много се писало, а и сад се пише о њему, као о некој новини. Међутим, то је већ давнашња и добро позната ствар, коју је изнео још Коменски, кад је изрекао оно велико начело очигледности. Све што се давно пре говорило, то се данас износи на видик, као нешто ново. Недавно је Рајн, славни немачки педагог, имао своју славу. Узносили су га и славили, као педагошког капацитета. А он им је скромно рекао: све што он сад говори и пише, то је већ пре њега говорио славни Коменски. Он њега тек само оживљује; понавља оно, што је онај говорио. Тако је исто и са директним начином. Чуо је овде, где се спомињу Гујен, Каре и др., као проналазачи директног, као новог метода. Међутим, већ је казао, да они тек само понављају оно, што су већ пре њих други казали. За то, сваки учитељ нека се држи овога: што више очигледно приказивање, што више разговора, па нека pazi и на то, што год се ради, нек се уради темељно. Ни он, као референт, и нико други неће тражити: колико, већ како је урађено. За то: савесно, па добро. Уједно предавачима изриче признање на исцрпној рефереди о течају и на израђеним прим. практичним радовима.

Решено је протоколарним путем изразити предавачима признање на труду.

Председник, извап дневног реда, износи нову наставну основу, коју је издао Ш. С., а која ће се после разаслати свима учитељима и учитељицама. У колико је ово врло важна ствар, пошто већ о. шк. г. морамо радити по тој наст. осн., за то је збор радосно прихватио ову понуду председникову.

Пошто је у главним цртама, колико је било могуће због краткоће времена, приказана нова наставна основа, Лаза Терзин је изнео од прилике ове примедбе: Грдна је штета, што нова наставна основа већ није готова и већ разаслата свима учитељима и учитељицама. У толико пре, што су школе већ отпочете, а ми још не знамо, како да се ради? Њему је јуче дошла до руку наредба Ш. С., која је саопћена у 32. бр. „Митр. Гл.“ од о. г. Отуд је, на брзу руку, могао видети, да је нова наст. основа у многим чему олакшала тешки посао учитељски. Наиме: редуцирањем градива из

науке о вери; премештањем словенског језика из II. у III. р.; брисањем краснописа, као засебног предмета; напоследку оном паметном дозволом, шта више саветом, што се тиче коедукације у осн. школи. Тиме је знатно олакшан посао у школи. Но, има нечега у новој наставној основи, што је не само много, већ је, скоро, немогуће, особито пак у неподељеној, 6-о разредној школи. Наиме уведен је већ од I. р. ручни рад т. зв. слђјд. Како да га радимо, кад ни ми сами не знамо тај слђјд. Права и дужности грађана сад ће се почети већ у V., а било је у VI. р. Па онда учиће се минералогија, физика, па чак и нешто из хемије, и то не на основу читања, као до сад, већ, као засебан предмет. Ко год ради у неподељеној школи, тај је на чисто с тим, да је сретан ако може да поштено сврши најпотребније ствари, а не да би имао времена и за оваке луксузе. С тога држи, да би то требало изоставити, а нека се ради онде где се за то има времена т. ј. у подељеним и то у потпуно подељеним школама.

Председник обавештава Терзина овако: „Кад учитељи добију нову наст. осн., а они нека сачине специјални наст. план. Нека га сачине према својим приликама, како мисле да је могуће свршити. То нек пошљу свом ЕШО-у, па ако се тај спец. наст. план одобри, учитељ је онда заштићен, па нек ради по њему. Председник јавно вели: нова наставна основа има уз себе и упутство, у коме се вели, што је у наст. осн. изнесено, то је **максимум** и не мора се то свршити свугде. То је за то унето, што има школа, које су у срећним приликама, па могу свршити више, него други. За то им је дата прилика, да се избегне оно несносно и вечито понављање, па да могу свршити и више, него што се то нише од других. Уједно вели и то: све дотле, док учитељи не стекну окретност у ручним радовима, т. зв. слђјду, дотле их не може нико ни обвезати, да и то раде у својој школи.“

Лаза Терзин вели, што год је казао, то није говорио из ваздуха, већ је то говорио, пошто је прочитао ону наредбу Ш. С. у 32. бр. „Митр. Гл.“ Онде се на 511. стр. у II. ставу вели: да је градиво, изнесено у наст. основи **минимум**, који треба обрадити у 6-о разр. школи. За то се особито радује, што чује од

председника, као шк. референта, да је то градиво максимум, које ће се тражити тек само у подељеним школама! А то је, богме, разлика. Исто тако радосно узима к знању и то, да учитеље нико не може обвезати да раде т. зв. слђјд све дотле, док и сами учитељи не науче то. Јер мука је то жива за савесна радника, кад види нешто, да је прописано, а он то, и поред најбоље воље, није кадар урадити.

(Свршиће се.)

Седница новосадског среског учитељског збора одржана је у Ст. Врбасу 22. септ. (5. окт.) о. г. Осим 3—4 учитеља, били су присутни сви учитељи из среза. Седницу је отворио К. Миловановић енарх. школ. референт, говором у којем је истицао себе као власт, затим сладио учитељима — као што и треба — рад на школској настави и свом даљем образовању, а међутим се ван седнице са својим верним друштвом руга онима који се баве књигом и радом. Као „власт“ хтео је да помогне онима који не могу својом суревљивошћу, нетриљивошћу и неоправданом нашошћу да се осиле и терорису свест свију чланова који неће њихову пркосу и злобу да задовоље и да се покоре. Но слабо им је и референтова помоћ користила. Због њихова међусобна лажна пријатељства он је само себе изнео у веома лош ј боји.

После избора 3 члана за оверење записника, учитељ М. Борђошки неспретно тражи обавештаја о одобрењу пословника (види се да је намештен како би К. Миловановић као референт а председник збора, могао одрећи вредност досадашњем пословнику, по којем је и он 10 година радио и није му сметао) К. Миловановић објашњује да је Ш. С. тражио да се сачине једнолики пословници, тим је вели — Шк. С. ушао у туђ делокруг а даље не зна о томе. Н. из целог његовог даљег говора и држања, јасно се види, да овом пословнику не признаје вредност.

Мл. Ђурошевић говори да је Шк. С. тражио пословнике али даље ништа није учињено у тој ствари

Ђ. Михајловић саопштава да је садашњи пословник одобрен од ЕШО. бачког 25. авг. (6. септ.) 1898. бр. 1316./231. а у њему је ЕШО учинио измене у 12. § где је додао да се седнице могу сазивати и „кад то захтева 10 чланова збора“; а § 13. измену је овом стилизацијом: „Редовне зборове сазива ЕШО. на прелог одбора среског учит. збора у оно време и место које одређује збор.“ Према томе овај пословник док се не сачини други стоји у пуној снази, и кад је то тако, онда као што је Шк. С. ушао, по речима референта К. Миловановића, у туђ делокруг у погледу донашања пословника, тако је и ЕШО. ушао у делокруг

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

овог збора што је ову седницу сазвао без претходног знања овог средњег збора, јер право на сазив збора у првој линији припада овом збору односно његовом одбору

К. Миловановић изјављује да тиме није мислио ЕШО. утицати у делокруг овог збора, правда такав сазив тим што је рад на течају у Сомбору важна ствар и сад на почетку школ. године треба да се о томе води реч, кад збор није сазван при крају августа.

Ђ. Михајловић тумачи да збор е тога није сазван при крају августа што је пр. ђашњих година усвојио предлог К. Миловановића, док је учитељ био, да се јесењи збор не сазива у августу, него у школско време с јесеви.

К. Миловановић референт, вели да треба да се поново сачини пословник и да у изузетним случајевима има права ЕШО да и мимо пословника сазове седницу, а због течаја за мађарски језик сазива је ова седница. Разлаже о настави у мађ. језику и замера дневном реду. Нутка и наводи да се дневни ред измени, јер је то право зборске седнице да уст нови дневни ред и вели да је заостављена у дневном реду најглавнија тачка о мађ. језику, а пре ње истакнуте неважне тачке наглашавајући и избор часништва, (као да је управном одбору стало само до тога. Види се ко је раширивао и оно председничко питање за заједничку седницу. Ур. „Шк. Гл.“).

Ђ. Михајловић као председник управног одбора ограђује се против тог сумњичења јер је одбор то чинио у најбољој намери, желећи да се послови овог управног одбора з врше тамо докле је његов мандат и да други људи воде те нове ствари.

Овде је госп. референту и његовој војсци малко одлакнуло, јер су из тога разумели да ће доћи до избора нових часника, за које су они чинили предиреме па чак неки од њих и појединим селима ишли и кортешовали код учитеља, а и уочи збора скупили се у Врбасу да саборишу шта ће ду и како ће ду. Но ипак је референт покушао да предлаже измену дневног реда, али збор није прихватио.

После овог непотребног увода отпочео је рад. Прочитан је извештај о благајници и узет на знање.

Прочитани су дописи ЕШО. о наредби ст. паланачкој општини да даје својим учитељима дневнице за зборове у потребној мери; затим допис о сазивању ове седнице и да ће изасланици на течају у Сомбору, приказати овом збору рад на течају из теоријског и практичног дела; и допис о преиначењу дана за одржање ове седнице.

Ђ. Михајловић у име одбора саопштава у свези с дописом о сазиву седнице, решење одборско којим се збор чини пажљивим, да сазив седнице не спада у делокруг ЕШО. него у делокруг овог збора.

К. Миловановић референт хоће ово решење да омаловажи пред збором као да није „јуначко“ и предлаже да се протестује код ЕШО. против таког сазива.

Ђ. Михајловић вели да одбор то не предлаже, него је то саопштио ради тога да и то уђе у записник зборски и тим путем ће доћи пред ЕШО.

К. Миловановић је за то да се посебним списом протестује.

Ђ. Милић држи, пошто је Миловановић раније изјавио да ЕШО. није мислио утицати у делокруг овог збора, да се та ствар не шиље ЕШО.

Ђ. Михајловић слаже се с Милићем и у име одбора повлачи предлог (Но ово управо и није био предлог него одборова информација збору, коју је дужан да даје.)

К. Миловановић затим повлачи свој „јуначки“ предлог.

Прешло се на извештај о школ. књижицама.

Ђ. Михајловић саопштава у име одбора, да нема нових података о књижицама.

Ђ. Милић и овом приликом предлаже, да се о шк. књижицама тачно подноси извештај. Решено поново позвати књижничаре да то учине и тада ће се штампати сређен извештај о томе.

Одбор подноси предлог и усваја се, да се као З. св. „Учит. Књижице“ штампана спис г. Др. П. Радосављевића: „Прошлост и садашњост експерименталне психологије.“

Ђ. Михајловић чита извештај управног одбора о трогодишњем раду одбора и збора. Извештај се узима на знање. Јулка Турчићева предлаже, да се одбору искаже захвалност и признање. Збор ово усваја, па (за чудо) и они који вичито ламентирају и буцају и они ћуте и усвајају.

После одмора прешло се на обнову часништва:

Ђ. Михајловић зам. председник у име своје и овлаштен од чланова управног одбора захваљује на досадашњем поверењу и одликовању. Напомиње да је одбор с најбољом вољом радио све досадашње послове и жели и не сумња да ће и будући часници тако поступити. Моли збор да узме то на знање и изабере нове чланове у одбор, јер су досадашњи чланови чврсто одлучили да се тога више не приме, пошто и друга браћа треба да се упознају с радом у одбору.

Д. Ружић моли за реч и хоће да предложи листу часника за одбор.

Референт К. Миловановић хоће да се тајно гласа и не да Ружићу да чита листу и тврди да тајно гласање наређује Шк. Уредба (То ће ваљда бити по каквој новој Уредби, јер за ове зборове важи пословник где је одређено јавно гласање устајањем. Ур. „Шк. Гл.“)

М. Борђошки, Ђ. Петровић, Е. Пав-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ковић жестоко заступају тајно гласање и читање листе.

Велика већина присутних да не би тим изазивањима на свађу дала полета, нема ништа против тајног гласања, али тражи да се листа прочита а ако ко има противну листу нека је прочита.

Милан Ђ. Ђосић тумачи да се у личним стварима свугде тајно гласа.

Ђ. Михајловић не држи избор одбора за личну ствар, него овде где се тиче којег материјалног или моралног питања, по неку личност. Листа није никаква тајна, а тајно се може гласати после прочитања листе.

Све то ништа не вреди, референт тврди да је већ усвојено тајно гласање и не да да се листа чита, јер се тиме утиче на појединце, кортешује.

Ђ. Милић предлаже да се збор претвори у конференцију; велика већина прихваћа предлог.

У конференцији је Д. Ружић прочитао листу у којој су предложени за часнике: Младен Ђурошенић за зам. председника, Стева Бошњак и Лаза Вукотић за перовође, Жарко Алексић, Милан Калуђерски и Јованка Марковић за чланове одбора, Ђорђе Гајин и Милана Максимовић за заменике у одбору.

Они који увек вичу и стварају немир у збору нису хтели јавно да прочитају своју листу, али су је натуривали појединим члановима.

Кад се поново отворила седница и кад је обављено тајно гласање добила је листа коју је предложио Д. Ружић 38 гласова, а она друга необјављена листа 15 гласова. У тој листи су били означени за зам. председника Милан Ђосић, за перовође: Урош Дрндареки и Нићифор Шустран, за чланове одбора Ђока Петровић, Ђока Милић и Вида Увалић. Ђоку Милића су кандидовали да као бојаги означе како против њега немају ништа. И тако је и та бука прошла и сва ларма која се већ три године подгрева и све претње да ће та два, до три лармације показати солидарцима, сломиле се и одлетеле у ништа, јер и нису друго него једно обично ништа.

Кад су тако претрпели кораблекрушење, мало су се смирили и настављен је рад зборски.

Вида Увалић прочитала је свој извештај са течаја у Сомбору. Предавања П. Терзиног са директним методом у мађарском језику. Овај извештај је примљен и после краћег расправљања усвојен је предлог Ђ. Михајловића да се из чланова збора склопе поједине групе које ће обрадити градиво за наставу у мађ. језику, а у помоћ као подлогу да узму књигу К. Малеташког „Настава у мађ. језику“ за I. П. III. разред.

Затим је Милорад Борђошки практично приказао рад директним начином. Прво о бојама feketé, fehér; затим наставке ban, ben, у

свези с тим појам íges. После тога лекцију за IV. р. о риби

Д. Ружић као слушалац течаја у Сомбору, изнео је своје погледе о практичном предавању које је чуо у Сомбору, упоредио је оно са овим и темељном и стварном критиком констатовао, да Борђошки није приказао све оно што је на течају видео, а из тог другог, друкчијег, овде приказаног он није могао ништа научити.

Ђ. Милић предлаже да се за ускршњу седницу изради градиво из очигл. наставе на срп. језику за I. П. III. одсек а према томе да се среди мађарски текст одабравши оно за ту наставу што је најпотребније, а у оквиру је захтева који се постављају на школу.

М. Борђошки одговара Ружићу да је њему био циљ да упозна слушаоце с директним начином и је ли тај начин добар. У погледу појединих замерака вели, да је он тако пробао у својој школи па је добро било.

К. Миловановић референт прича да директан метод није нов, него је то још пре 100 година радио Песталоци. Наст. осн. хоће очигледном наставом да оживи живот наставе у мађ. језику. А у погледу приказа зависи од тога каква је који учитељ.

Напошетку се усваја напред поменути предлог Ђ. Милића.

Ж. Алексић држи да би корисно било да се исто тако као градиво за разговор обради и градиво из Земљописа и Историје.

Д. Ружић напомиње да би потребно било да се у зборској седници прикаже ручни рад и потребе око њега.

Усваја се предлог Ђ. Милића да се тога прими Д. Ружић који је с тим радом познат. Код евентуалних предлога усвојен је предлог Борђошког да се у идућој седници узме у претрес пословник и предлог Ђ. Милића да се умолити Шк. С. да пошаље пословнике сва три среза који су му раније послати.

После тога је седница завршена.

Једна од лепих појава у Ст. Врбасу био је дочек учитеља, око чега се старали тамошњи наши другови Милан Стефановић и Милан и Зорка Калуђерски. Они су показали примерну предусретљивост и братску оданост како у дочеку с подвозом, где су изашли на железничку станицу пред учитеље са дугим низом све најодабранијих подвоза, тако и при обеду, који је био потпуно свечан и сваке хвале вредан. Хвала им и овом приликом, а тако и њиховим сељанима и пароху г Д. Марковићу који су за љубав својих учитеља те услуге учинили.

Седница учит. збора ст. бечејског школског среза одржана је у Ст. Бечеју дана 6. (19.) окт. 1909.

Седницу је отворио К. Миловановић

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

епарх. шк. референт поздравним говором истакнувши циљ овакових састанака те је позвао присутне чланове, да слободом говора изрази сваки своје мишљење о оним радовима који су на дневном реду.

Извештава да је Еп. Шк. Одбор зато сазвао ову седницу, што је био приређен течај у Сомбору за упознавање новог мет. правца у учењу мађ. језика у нашим школама, те да се тај правац прикаже учитељима још на почетку шк. године — и изјављује да овим поступком Еп. Шк. Одбор није мислио да се меша у делокруг управног одбора.

Приказује нацрт дневног реда! Од куда је сад епарх. шк. референту дошло у главу, да је ово само нацрт, кад је управним одборима то дужност, да спреме дневни ред за среску седницу? Те предлаже да збор донесе своје решење, да ли усваја тај дневни ред — или може бити жели какве измене.

Ј. З. Медурић предлаже, да се пређе преко свију тачака које су напред у дневном реду, те да се прво прикажу они радови, које су изасланици понели са течаја у Сомбору. И предлаже збору да овај изрази своју радост, што у данашњој седници председава епарх. шк. референт, који је до те високе позиције дошао из учит. круга.

Збор ово усваја.

Мара Белеслијина подноси методички поступак за учење језика директним начином и то у врло кратким потезима, само што се односи строго на тај начин. —

Ј. З. Медурић узима реч, те је оштрије почео да критикује — тај течај у Сомбору — који није имао никакве важности за учитеље, јер присутни нису могли понети никаква знања са тога течаја, тим пре што рад нарочите господе на том течају није стојао у контакту, те су предавачи долазили често у сукоб један с другим. Ту је већ почео да говори више и о предавачима, но председник збора узео је предаваче у одбрану, нагласивши, да не узима личности у критиковање тога рада, јер су ти људи изнели оно, што су најбоље знали. И позива Медурића да се строго држи ствари о којој говори (Је ли то слобода говора?)

Приступило се практичном приказивању. И ту је Крста Малеташки лепо приказао прве три лекције свога рада.

Збор му изражава захвалност на томе приказу.

Затим је после усвојен овај предлог Ј. З. М. са допуном Саве Јудајића:

„Нека се овај збор обрати молбом Всл. Шк. Савету, да се у течају идућих шк. ферија, приреде више овакових течајева у времену од 3 недеље дана, а за предаваче да се изаберу најпрактичнији учитељи, а тај рад да буде потпуно сређен шта ће који предавач радити, да не би у току рада један с другим долазили до супротности при предавању.“

Извештаји и друге ствари ишле су већ глаткије, те су већином узете с одобрењем на знање, и још је решено да се донесе нов нацрт пословника за овај збор.

Пошто је Арк. Павловић поднео још пре зборске седнице оставку на председништву као и подпредседник Ђ. Малешевих, то се приступило избору часништва и то акламацијом, те је за председника управном одбору изабран Крста Малеташки и остали часници, који су и до сад били у управном одбору.

Овим је у најглавнијим потезима изнесен ток данашњег рада и збор је на предлог учитеља петровоселског Живојновића при завршетку рада донео одлуку, да се епарх. шк. референту изрази поверење на коректном вођењу ове седнице. (На што је то?) *

Извештај

о трогодишњем раду учитељског збора новосадског школ. среза.

Прочитан и усвојен у зборској седници у Ст. Врбасу, 22. септ. (5. окт.) о. г.

Поштовани зборе!

По правилима нашег рада, овом одбору навршује се сада рок, до којег му је поверено да води послове овог збора.

Да би вам изнели у главном слику зборског рада за последњих година, подносимо овај извештај:

Овај одбор изабран је 6. (19.) априла 1906. год. да допуни мандат пређашњег одбора који је био поднео оставку раније него што му је био рок.

17. (30.) августа 1906. г. изабран је овај одбор поново и сад му истиче рок.

У току времена од 6. (19.) априла 1906. до данас, одржао је овај одбор 16 седница, а збор је одржао 6 седница и то четири у Новоме Саду, једну у Пирошу и једну у Ст. Паланци.

Рад свију тих седница узет је на знање од епарх. школ. одбора бачког.

Сав рад кретао се у оквиру ове три групе :

1. Расправе и методска предавања у оквиру наставе.

2. Расправе и решења у оквиру учитељ. потреба.

3. Расправе у оквиру народне просвете у ширем смислу.

У оквиру прве групе урађено је ово :

Практичних радова било је 7, и то :

1. Из читања : Приказ фономимиком наставе у првом читању и писању од Д. Ружића.

2. Из Земљоп. : Појмови о краљевини, границама и знатнијим културно-историјским догађајима у појединим местима. Лекција за IV. р. у свези с мађ. језиком, од Мл. Ђурошевића.

3. Из повеснице : О Сибињан. Јанку, лекц. за V. разр. од Ане Васиљеске, и оцена К. Миловаповића.

О Николи Јуришићу, лекц. за V. разред од К. Миловаповића, оцена Ђ. Петровића.

4. Из мађарског језика : Поступак директним начином у учењу мађ. језика у I. р. од Д. Ружића и такав пети поступак за III. р. од од Миливоја Ђосића.

Још нам је Ђ. Гајин приказао помоћна средства којима се служи при настави у мађ. језику у II. р.

Од питања која спадају у оквир наставе прочитане су расправе и расправљено је :

1. Поступак у рачуцу за III. р. од Т. Костића, са оценом Ђ. Михајловића и Ђ. Милића.

2. О хамбуршкој методи цртања, од Д. Ружића, оцена Ж. Алексића.

3. Разни новци правци у цртању од Мл. Ђурошевића.

4. Изводи из појединих педагошких листова :

О непрекидној настави ; о телесној казни, од Мл. Ђурошевића, оцена В. Увалић.

5. Специјално наставно градиво из цртања за поједине разреде од Мл. Ђурошевића и Д. Ружића.

Осим тога се расправљало о руској рачунаљци по преустројству Мил. Борђошког.

О спојеној рачунаљци и писмарици, по нацрту пок. књижара Ј. Станковића.

У оквиру наших учитељских потреба расправљано је :

1. О организацији учитеља, расправа Ж. Алексића.

2. О вероисповедном мировин. фонду за учитеље, расправа Ж. Алексића.

3. О нацрту дисциплинарних правила од Шк. С. реферисао Мл. Ђурошевић.

4. О ослобођењу учитеља од појачке дужности, расправа Т. Костића.

Овамо спадају још и установе као што је зборска благајна и издавање „Учит. Књижнице“ од које је до сад изашло 2 свеске и то I. од Ђ. Михајловића „О Буквару“, и II. од Т. Костића : „Поступак у настави првог читања и писања“.

Трећи је део нашег рада расправљање у оквиру народне просвете у ширем смислу.

На том пољу расправљали смо о теми :

1. Ширење срп. нар. женске пошње, од Е. Павковићеве.

2. О оснивању школ. књижница.

3. О даљем образовању народном, нацрт Мил. Борђошког и управног одбора.

4. О алкохолизму, реферат Мл. Ђурошевића по страним изворима.

Као важније резултате нашег расправљања и саветовања бележимо решења :

1. Да се приказују изводи из појединих педагошких листова. Но ти да буду приказани главном садржином својом, а са рефлексјама дотичног извештача и конкретним предлогом, а да не буду дужи од 2 писана табака.

2. О алкохолизму, да ЕШО учини обавезним за тај рад месни школ. одбор, да се држи држ. законског наређења, да дечаки испод 14 год. не смеју походити јавна места где се пије и бавити се у њиховој близини. Учители да поуче родитеље о штетности алкохола по здравље ; децу алкохоличара да психолошки проучавају и резултате износе на јавност. О овоме питању да се може свагда повести реч. О овој одлуци извештени су и остали срески учит. зборови.

3. О настави у цртању прихваћен је правац цртања по сећању и по природним облицима. Умољен је Шк. Савет, да изашље у среске седнице проф. цртања са учит. школе, да упозна учитеље с новим методом цртања. Нацрт и подела градива за поједине разреде поднесен је Шк. Сав. да га употреби при одређивању цртачког градива за нову Наст. Основу.

4. Непрекидна настава није прихваћена за редовне прилике, јер осим извесне хигијенске добре стране, не одговара прили-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

кама у којима ми живимо, него је збор сматра као подесну за салашке школе и ретко насељена села или школске филијале.

5. У питању телесне казне узет је за директиву државни закон. Са дидактичке стране није о њему расправљано.

6. У питању о даљем народном образовању, истакнута је потреба емеритичког, социјалног, економског и развијање националне свести. Све то на чисто просветној основи, без утицаја локалног, провинцијског, партијског или буди какве једностраности. Усвојен је и напрт за рад у овом правцу.

Усвојено је мишљење, да се поука у овом правцу изводи у зимње вечери и светачке и празничне дане. А све ово саопштено је и ст. бечејском и сомбор. учитељском срезу.

7. У питању о организацији учитеља стао је овај збор на најсавременије становиште, тражећи на слободној основи организацију свију српских учитеља у Митрополији, а под заштитом срп. автономних школских власти.

У смислу овог становишта замолио је овај збор поново сазив раније неодобрене заједничке седнице, али му је молба остала без успеха и та седница није одобрена.

8. У питању Учитељске појачке дужности, заступа овај збор ослобађање учитеља од те дужности.

9. У погледу Школ. књижница, решио је овај збор да се трогодишње једанпут подносе збору извештаји у општем прегледу (бројно), а у појединој седници да подноси сваки учитељ о једном или два педагошка дела писмен извештај и изрече свој суд. Библиографски извештај да се подноси једанпут годишње.

10. Исто тако решено је да се подноси извештај о стању школских вртова и њихову унапређењу од стране општина и раду учитељеву у врту.

11. Умољен је Школ. Савет да изда потпуно обрађено градиво у настави из мађ. језика за све разреде у свима комбинацијама, а тако и уџбенике у тој настави за све разреде.

12. Донето је решење, да се у свима школама нашег среза уведу једнаки прописив, цртачке и остале теке.

Поред опсежнијег расправљања и донетих

одлука у напред наведеним питањима, збор је донео још и ова решења:

Да се оснује уз Конвикт одељење за педагошки књижевни збор и фонд за помагање учит. удовица и сирочади. Пошто се због уског делокруга конвиктових правила то за сада није могло извести, засновао је овај збор издавање „Учит. Књижнице“ у малим свескама.

О овоме су извештени и други зборови и позвани на тај рад.

Даље је рађено на што енергичнијем настојању око оснивања школ. књижница и оснивања епарх. фонда за сиромашне школе. У корист ове две установе умолно је овај збор и тадашњи епарх. школ. одбор бачки за што брже извођење овога, али је с тога упућен да не утиче у делокруг епарх. школ. одбора.

Даље је решио овај збор, да се изврше раније неизвршени предлози, међу које спада и обвезно критиковање за све чланове у по једном предмету у седници.

Са извођењем овог закључка иако је попово покушано, није се могло доћи до стварног резултата. А извођено је решење да се поједини радови критикују у отвореној седници и то одмах по прочитању рада или обављену практичном приказу.

Мисао о оснивању ереске школ. књижнице, која је претресана у збору, остављена је за подеснија времена.

Још је решено, да се евентуални предлози подносе писмено на 8 дана пред зборску седницу.

Уписан је овај збор за члана Срп. Учит. Конвикта у Нов. Саду с прилогом од 100 К. И ово је исплаћено.

Констатовано је да школ. књижница нема још у Д. С. Ивану, Пивницама, Ст. Врбасу, Ст. Шовама и Обровцу и саопштено је то епарх. школ. одбору.

Исто тако констатовано је да у Ст. Футогу има у књижници 249 дела, у Бегечу 156 дела од којих је у обе књижнице само 37 педагошких и 60 књига за децу а остало су друга научна и забавна дела.

У погледу дневница за ове зборске седнице појавила се потреба да управни одбор посредује и на основу тога решио је епарх. школ. одбор, да учитељима који немају саобра-

хајне везе да после свршене седнице отпутују кући, припада још једна дневница.

Овај збор предвидео је још и приређивањо изложбе учила ако би се остварио састанак заједничке седнице сва три збора у бачкој епархији, но како та седница није одобрена, то је и та намера овог збора остала неизвршена.

Као лепу појаву можемо истаћи и решење да се оснује певачки збор овога среза, да се приређује парастос умрлим члановима годишње једанпут и да се за преминуле чланове заведе читуља.

Пошто смо овим изнели у главном рад овога збора од 6. априла 1906. г. до данас, изнећемо и промене које су у току тога времена биле у учитељском особљу овога среза:

(Свршиће се.)

ДОПИС.

Из Подунавља, 27. септ.

Поштовани г. уреднице! Држим да ћете бити тако добри, да ми уступите мало места у нашем „Школ. Гласн.“ Напред вам кажем — бићу кратак. Премда би се могло о ствари, о којој хоћу да вам пишем, много причати. Али ја то нећу сад. Пре свега, нећу да морим читаоце, а друго — нећу ни простор листа много да тлачим. Међутим хоћу ипак да кажем, што сам наурио, па нека буде доста и оволико.

Тиче се нашег последњег среског збора, који је одржан у Ст. Врбасу. Нарочито — оне тачке дневнога реда, која нам је приказала један део резултата летошњег курса сомборског.

И колико ме је интересовао остали рад збора, али за ту тачку дневнога реда, био сам просто одушевљен. А одушевило ме је то, што сам држао, да ћу се са једном дозом знања више кући повратити; да ћу ту из „предавања“ курзиста, доунити оно, што ми се умакло у Сомбору. То ће рећи, као приватан сомборски курзиста, писам могао тамо све научити, јер писам могао цело време на њему провести, већ ћу дакле овде, тамо пропуштено, доунити. Особито ми је требало више да се познам са директном методом за предавање мађарског језика. То би данас било нешто ново. Члан нашег збора, Д. Р. је

не давна лепо приказао ту методу. Овде сам мислио још више се користити и ту методу још боље упознати. А то сам посве оправдано мислио. Јер наша надлежна власт је одобрала за курзисте све што је најспособније у нашем учитељству. Па међу тима најспособнијима је без сумње и г. М. Борђошки, који нам је приказао практичну страну те директне методе. И према томе, он нам је требао изнети ту методу тако, да нас својим практичним радом све задобије. Његово предавање је требало бити за нас мед и млеко: требао нас је све њиме запети. . . . Међутим шта је било?! Борђошки је хтео да копира Искуљева, па је грдно хрђаво кичицом владао.

Са својим приказивањем директне методе, показао је не само да је један слаб предавач, већ да не зна добро ни мађарски. Добар предавач и добар зналац језика, неће се сваки час трзати и правдати: да, заборавио сам: — збунио сам се; гле, хрђаво сам рекао. . . . јест, требао сам тако казати, — као што је случај био код Борђошког. Осим тога, на предавању о риби, показао је још и само основно непознавање самога предмета. Из његовог предавања смо чули, да риба дише на нос, док га други не поправише, да дише на шкрге, и т. д. Слушали смо тако у опште којекаква лупања, да нам се и нехотице омакла мисао: Какви су онда они други наставници новосадаког среског збора, кад овако изгледа овај, по надлежној власти, немудаци најспособнији курзиста сомборски. Боље би било, да је [за овога курзисту утрошени новац из нар. фондова на племенитију целу употребљен, па би мање бруксе са збора било.

Теоретичан део о директној методи је испео много боље. Али то није приказао Борђошки; тај део је прочитала из свог рукописа г. Вида Увалићева. Колико сам и тај део слушао у Сомбору, држим, да га је Увалићева доста верно и добро приказала. Иначе се то дало у листовима и наштампати, па би слушаоци и сами прочитали.

И то ми је утисак са последњег нашег збора у овоме предмету. Како о повој „Наст. основи“ не беше ни речи, то упоредивши ту стечено искуство о директној методи за мађарски језик, са оним, што сам га добио од члана збора Д. Р. још пре, морам из дна ду-

ше завашити: Шта је наш збор тако згрешно, да га је Бог овога пута казнио са Борђошковим хрђавим предавањем, из којег ништа новог научили нисмо?!

Да завршим. Но пре тога морам још споменути, да у Врбасу нисам гледао овај жалостан призор, који се у Сомбору једне вечери одиграо. На име, како су једну „умну персону“ која је била у другом стању, као великог животно укроћавали, да се мане грдње и погрде људи, који му нису ништа зло учинили и који нису ни у Сомбору на збору. Нисам гледао велим, јер је дотична „умна персона“, посрамљена овога пута, била мања од макова зрна.

Толико за сад само да се констатује. . .

Правд.

БЕЛЕШКЕ.

Новчани завод учитељског д. д. „Натошевић“ преселио се у своју кућу у ћурчијској улици бр. 26. ради као и до сад сваки дан од 5 сах. по подне, а четвртком од 2 сах. по подне.

Похађање школе пре подне у Сомбору. По једнодушној жељи учитељског збора и по одобрењу месног школског одбора, од 5. октобра о. г. настава се држи само пре подне од 8—12 часова у свима срп. вероисповедним школама сомборским.

Избор учитеља. У Сантову је изабран за вероисповедног срп. учитеља Иса Поповић.

Обранбени одсек учитељства основао је Савез јужнословенских учитеља. Притисак је изазвао притисак. Учитељство је против навале учитељских противника истакло девизу: „Сви за једног, сваки за све!“ Овај одсек се конституисао. Задаћа му је да штити учитељство од нападаја и прогањања. Одсек позива учитеље, да пазе на клеветања и сумњичења која се шире по листовима против учитеља. Помагаће гоњенима саветом и делом, а по потреби стараће се и за правног заступника.

Чешка деца у Бечу. До 10. окт. о. г. уписано је у Бечу у чешку школу 850 деце. Више стотина деце није могло бити примљено у школу због недостатка простора. Чешки родитељи чија деца нису могла бити примљена у школу, враћали се сузним очима кући: А у Прагу издржава чешка општина за 1850 немачке деце, 8 основних школа и 2 грађанске.

95 постотака неписмених у Италији. По најновијим статистичким подацима у сцилијанској општини Мелицуки има 95% неписмених. Обвезно похађање школе уведено је у Италији год. 1878. У тој општини за 30 година није било ни једне школе, а нема је ни данас. Од 2846 становника по летошњем попису, знало их је читати и писати 143 а и ти су досељеници поседници, чиновници и др. Оваке прилике владају и у сцилијанској покрајини Калтанисети и у обе сардинске покрајине Каљари и Сасари, јер је у њима 70% неписмених. И тако Талијани на свом рођеном огњишту просветно заостали збирају новац и дају велике своте да се поталијане некоји словеначки и хрватски крајеви.

Међународни конгрес за школску хигијену. Трећи међународни конгрес за школску хигијену састаће се у Паризу од 29. марта до 2. априла 1910. године.

Обухватиће десет одсека:

1. зграду и намештај;
2. хигијену интерната;
3. лечничку инспекцију школа;
4. физично васпитање;
5. хигијену ученика, профилаксу контагиозних (заразних) школских болести — школске болести;
6. хигијену ваншколску — школе у слободном зраку; колоније за факације итд.;
7. тело наставника: његова хигијена, његове одношаје са родитељима и школску медицину;
8. наставу о хигијени за учитеље, ученике и родитеље;
9. програм и методе наставе у односу према школској хигијени;
10. школе специјално за абнормалне.

Из „Revue Pédagogique“.

Ж. Р.

Немачке школе у иноземству. G. Trensche, ниженаведеним примерима хоће да укаже на ширење германског утецаја оснивањем немачких школа по свима државама.

Међу европским државама у Русији има 60 немачких школа са 1100 ученика; у Румунији 30 са 4200 ученика; 10 у Белгији, са 1900 ученика; 6 у Турској, 1830 ученика; 14 у Италији, 880 ученика; једна у Француској, у Паризу.

У Азији ради активно 21 школа са 1250 ученика; у јужној Африци 46 школа; у Аустралији 80 са 2500 ученика; у Бразилији 800 школа, које полазе 2600 ученика; у држави Rio de Grande 500 (1500 уч.); у Аргентини 60 (3500 уч.); у Чили 36 (2800 ученика).

Немачка држава даје на издржавање ових школа субвенцију од годишњих 850.000 марака.

Из „R. P.“

Ж. Р.

Кава — та племенита биљка — добила је сунарницу. — Ну ова је не ће, нити хоће да потисне из дневног потрошка. Шта више она само олакшава одучење ужитка зрнате каве онима, који је из буди којег разлога не могу или не смеју да пију. Та се специјалитета зове: Франкова „Перл-раж“ или укратко „Перлро“.

Ова ће специјалитета ражи својим извреним кусом сигурно сваког љубитеља каве задовољити. Укус изварка — приређеног од ове специјалитете — тако је сличан кусу праве каве, да се готово не може веровати, да изварак, приређен од ових красних, на нашим пољанама узраслих и особитим начином пржених зрна ражи не садржава и праве каве.

Пријатна и угодна горчина „Перл-ражи“ донаша са собом, да се иста чим чешће, тим радије пије. Предност овог производа лежи баш у томе, што нема оног слатког, одвратног куса, као н. пр. јечмена сладна кава, која баш због тога — кад се дуже времена пије досади.

Придода ли се том изварку јоште мало и познатог и особито обљубљеног правог „Франковог“ додатка за каву, биће иста још бољег и течнијег куса, те лепше боје.

НОВО! НОВО!

≡ РЕЉЕФ ≡

ЗМАЈ ЈОВ. ЈОВАНОВИЋА

Лик из последњег доба Змајева живота.
Ванредно леп украс за собу на зид, за школе, читаонице, гостионице и др. сличне просторије.

ЛИК ЈЕ ПОДЕШЕН САСВИМ ТАЧНО.

Величина 50 × 35 цм.

 Цена 5 К.

РАЗАШИЉЕ КЊИЖАРА
учитељског деон. друштва
„Натошевић“.

„НАТОШЕВИЋ“ УЧИТЕЉСКО ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО
у Новом Саду
са основном главницом од 50.000 Круна,

препоручује браћи учитељима свој новчани завод, који прима улоге на штедњу са 4% и 4¹/₂%, издаје зајмове под повољним условима, тачно и савесно обавља сваки новчани посао, ради сваки дан, осим недеље, од 5 сати после подне, а четвртком ради од 2 сата после подне.

Препоручује своје **велико стовариште књига** забавних, поучних, педагошких, за народ, децјих, икона, школских уџбеника, учила, развог врло доброг писаћег прибора, ванредно доброг мастила, црног и у разним бојама, оловака, гуме, јевтених а добрих задаћница, цртаће артије, цртанака, креде, тушева, упијача подметача, врло финог сајдпапира у много разних боја, карата посетница, заручних, венчаних и посмртница, куверата ванредно добрих и јевтених. Концент-папира јевтинијег него игде.

 Ова учитељска радња је веома велика. већа него икоја друга. Набавља робу из првих и најбољих извора.

Учитељска штампарија „Натошевић“ већа је од свију других штампарија. Има велику количину разних слова, украса и шара, тако да је у стању обавити сваки посао од најмањег до највећег врло укусно јер има велики избор материјала, брзо и тачно, јер има врло добре раднике, јефтино јер потребан материјал повлачи из творница под повољним условима.

Учитељи свију напредних народа имају оваке установе и настоје где год им се укаже прилика, да помогну ове своје установе. Тако треба и наше учитељство да ради и подиже и снажи своје установе.

„Школски Гласник“ излази у Новом Саду 15. и 30. дана сваког месеца осим јула и августа. Стаје на четврт године 2 К или 2⁵⁰ динара. Огласи се рачунају по 6, 5 и 4 К од четвртине стране, и то ако је оглас изишао у листу 1 пут или 1—5 пута или 6 и више пута. Рукописи и прегплата шиљу се на: **Уредништво „Школског Гласника“, Нови Сад (Ujvidék).**

Издаје: **Бока Михајловић**, учитељ.

Одговорни уредник: **Гавра Поповић**, умир. учитељ.

Штампарија Учитељског деоничарског друштва „Натошевић“ у Новом Саду.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА